

Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen genom VAL

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande ställningstaganden)

- SKR tillstyrker förslaget att yrkesverksamma i förskolan som har förutsättningar att nå förskolläraryxamen inom ramen för VAL blir behöriga att ansöka, oavsett befattning.
- Motsvarande regel bör även gälla för verksamma i fritidshem för studier mot grundläroexamen med inriktning mot fritidshem
- SKR välkomnar att förskolepersonal inte begränsas enbart till den korta utbildningen som kräver åtta års erfarenhet och att poängutrymmet för studier mot förskolläraryxamen ökar. Vi ser inte att det finns tungt vägande skäl att ha ett fortsatt lägre poängutrymme än för övriga inriktningar inom VAL.
- SKR tillstyrker förslagen om att ta bort begränsande datum ur regelverket samt att möjliggöra bedömning av behörighet till VAL genom särskilt prov.
- SKR anser att lärosäten bör utforma kurser i samverkan med huvudmännen så att behov av vikarier kan minimeras och så många som möjligt kan ges möjlighet att delta.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

En anställning som förskollärare ska inte vara ett krav för utbildning inom VAL

Det är mycket välkommet att regeringen tillmötesgår SKR:s krav att VAL öppnas upp för fler yrkesverksamma i förskolan. Det finns många yrkesverksamma i förskolan som har tillräckliga förkunskaper för att uppnå examensmålen inom ramen för VAL men på grund av legitimationskravet är det idag få av dem som har anställning som förskollärare, vilket har krävts för antagning till VAL.

Det är viktigt att lyfta fram att samma förhållande gäller yrkesverksamma i fritidshem. Bristen på legitimerade och behöriga lärare är inte mindre allvarlig i fritidshem än i förskola och SKR ser det som självklart att regelverket öppnas upp på motsvarande sätt för denna kategori.

Det är givetvis viktigt att den föreslagna skrivningen i skollagen både omfattar de som är anställda som lärare eller förskollärare enligt 2 kap. 18 § skollagen och de som är verksamma som annan personal i förskola eller fritidshem enligt 2 kap. 14 § skollagen.

Ert dnr:

Kravet på att en sökandes yrkeserfarenhet ska härröra från tiden före den 1 juli 2015 för att få gå den kortare utbildningens tas bort

SKR tillstyrker förslaget att ta bort kravet på att en sökande ska ha åtta års yrkeserfarenhet före 1 juli 2015 för att kunna läsa den korta utbildningen, det vill säga en förkortad utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) på 30 hp. Med tanke på hur rekryteringsprognoser ser ut för lärare och förskollärare inom skolväsendet är det rimligt att även de som har senare erfarenhet kan ta del av denna utbildning. SKR har inga synpunkter på hur stor del av yrkeserfarenheten som ska vara sammanhängande men delar regeringens bedömning att det kan vara önskvärt att erfarenheten inte ligger alltför långt tillbaka i tiden.

För samtliga inriktningar inom VAL är det givetvis viktigt att de som uppfyller erfarenhetskravet för 30 hp UVK kan kombinera den med ämnes-/förskoledidaktiska studier, det vill säga en kombination av den korta och den långa VAL-utbildningen.

Kravet på att ha varit anställd som lärare eller förskollärare den 1 december 2013 för att få gå den kortare utbildningen tas bort

SKR tillstyrker förslaget. Kravet på att ha varit anställd som lärare ett visst datum skapar onödiga begränsningar, inte minst för enskilda lärare och förskollärare, och tillför inget kvalitativt.

Bedömning av behörighet till VAL ska kunna göras genom särskilt prov

SKR anser att det är viktigt att säkerställa att de lärare och förskollärare som examineras inom ramen för VAL uppfyller examensmålen och håller samma kvalitet som examinerade inom den reguljära utbildningen. De som antas till VAL behöver då ha tillräckliga förkunskaper för att kunna klara utbildningen på avsatt tid. VAL-lärosätena har omfattande erfarenhet av att bedöma studenternas förkunskaper i förhållande till examensmålen och har utarbetat fungerande valideringsmodeller. SKR vill framhålla att validering behöver bli vanligare och fungera bättre även inom reguljär utbildning. VAL:s metoder kan här fungera som lärande exempel.

Fler obehöriga i förskolan ska kunna studera längre inom VAL

Förslaget att utöka poängutrymmet till 90 hp gör att fler kan få möjlighet att uppnå behörighet i förskolan. SKR välkomnar att inriktningen mot förskolläraryxamen inte längre begränsas till 30 hp UVK. Det är ett krav som SKR har ställt i ljuset den förskolläraryxamen som råder i stora delar av landet. De skäl som regeringen anger för ett lägre poängutrymme än de 120 hp som gäller för övriga lärarexamina är dock inte övertygande.

Regeringen argumenterar för en anpassning till den reguljära utbildningens längd, vilket kan verka logiskt. Det finns dock flera skäl att problematisera kring detta. Det är

Ert dnr:

inte självklart att just utbildningen till förskollärare ska vara kortare eller att det endast är de reguljära utbildningarnas längd som styr behovet.

Förskolläraryrket är inte det kortaste programmet inom lärarutbildningarna. Till exempel varierar längden på grund- och ämneslärarutbildningarna beroende på inriktning, mellan 3 och 5,5 år.

Dessutom spelar möjligheterna att på annat sätt få erfarenhet och utbildning som motsvarar examensmålen en stor roll. Detta blir särskilt tydligt när det gäller grundlärarutbildningens inriktningar F-3 och 4-6. Trots att dessa utbildningar är betydligt kortare än en ämneslärarutbildning mot gymnasieskolan är det på grund av utbildningens konstruktion (med många ämnen) få som har möjlighet att klara en grundlärarexamen inom ramen för VAL. En obehörig lärare har sällan så breda kunskaper att en validering ska kunna leda till tillgodoräknande inom mer än något enstaka ämne. Hittills har det funnits en möjlighet att examinera mot äldre förordningar och det är nästan uteslutande på det sättet som VAL har kunnat utbilda mot grundskolan.

Regeringen problematiserar också kring att VAL, om poängutrymmet är större, kan konkurrera med den reguljära utbildningen. SKR ser inte detta som ett tungt vägande skäl. Det kommer att behövas flera olika vägar till lärar- och förskollärarexamen, som är anpassade till olika målgrupper. Med tanke på att behovet av fler behöriga lärare och förskollärare är störst de närmaste åren är det under denna period särskilt viktigt med vägar som kan leda till behörighet på kortare tid. I detta fall nås en målgrupp som dels tillför viktig erfarenhetsbaserad kunskap och dels, i många fall, kanske aldrig skulle tagit en examen på högskolenivå.

SKR ser mycket positivt på att olika erfarenhetsbaserade och arbetsintegrerade modeller börjar växa fram inom den reguljära lärar- och förskollärarutbildningen. Men VAL har genom sin särskilda förordning unika möjligheter att skapa en mer flexibel och individanpassad studiegång för yrkesverksamma inom skolväsendet. I brist på fungerande alternativa vägar har det länge varit alltför vanligt att kommuner själva finansierat lokala uppdragsutbildningar mot lärar- och förskollärarexamen. Det innebär stora kostnader och det är inte heller huvudmännens ansvar att finansiera lärares grundutbildning.

Förordningen justeras språkligt och redaktionellt för att bli tydligare

SKR har inga synpunkter på dessa förslag.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

SKR har inga synpunkter mot det föreslagna.

Ert dnr:

Övrigt

SKR delar bilden att det skapas ett stort tryck på vikarier när fler yrkesverksamma deltar i behörighetsgivande studier, samtidigt som det är nödvändigt för skolans och förskolans kompetensförsörjning. Därför är det av största vikt att kurser inom VAL kan förläggas så att behovet av vikarier minimeras. Det kan till exempel handla om var, och när på året, kurser förläggs och hur de kan koncentreras i tid. Detta blir särskilt viktigt i verksamheter som omfattar små barn med behov av omsorg.

Idag avgör lärosätenas placering och utbildningarnas dimensionering i hög grad kommunernas möjligheter att rekrytera nyexaminerade. Att verksamma i skola och förskola får möjlighet att nå examen kan vara avgörande för många landsbygdskommuners kompetensförsörjning. SKR ser det därför som viktigt att det inom VAL skapas goda möjligheter till utlokaliserade studier och andra distanslösningar.

Sveriges Kommuner och Regioner

Staffan Isling
Verkställande direktör

Per-Arne Andersson

Avdelningschef